

TELLING AV PARASITTEGG HOS SAU

- **UTTAK OG VURDERING AV PRØVER**

Hvorfor og hvordan ta avføringsprøver for eggteiling?

Parasitter er en viktig årsak til sykdom og nedsatt produksjon hos sau.

De fleste av parasittene sauen har i tarmen kan en ikke se med det blotte øye. I tillegg til å vite om parasitten er til stede eller ikke, er det også nyttig å vite i hvilke mengder de finnes.

Telling av egg eller oocyster i feces er et nyttig verktøy når en skal vurdere om det skal behandles mot innvollssnyltere eller ikke.

Avføringsprøver til eggteiling skal helst tas direkte fra endetarmen.

Avføringsprøver - av hvem?

For å få et best mulig bilde av forholdene i besetningen bør det tas prøve fra flere dyr. Det anbefales at det tas prøve av om lag 10 % av dyra i besetningen, i alle fall minst 5 individ. Som regel bør det tas prøve av unge dyr for å undersøke for f eks koksidier og rundorm. En bør ta av dyr med typiske symptomer, det er ikke nødvendigvis de verste.

Avføringsprøver - hva og hvordan?

Avføringen må være fersk. Det anbefales ikke å ta avføring fra bakken, da må den i så fall være helt fersk og man må vite hvilket dyr eller gruppe den kommer fra.

Avføringsprøven kan tas ut med engangshanske (ikke bruk parafin, men glidemiddel) eller med en spesialskje.

Dersom prøvene skal undersøkes ved et laboratorium må de ikke sendes i posten på torsdag/fredag.

Parasittpakken

For å gjøre det enklere å få utført eggteiling er det laget en ny ordning for å sende inn prøver. Ordningen er kalt "parasittpakken". Den består av utstyr for innsending. Pakken består av en ferdig adressert og frankert konvolutt som kan legges rett i postkassa. Pakken er vedlagt engangshansker for prøvetaking. Etter at prøven er tatt, vrenses hansken, lufta presses ut, og hansken knyttes igjen og legges i en vedlagt plastpose, ett dyr i hver pose. Hver prøve merkes med nummeret på sauen, og alle fem posene legges i en vedlagt større pose som legges i konvolutten.

Konvolutten inneholder utstyr til prøvetaking av fem dyr. Den er ferdig frankert og merket i henhold til postens krav.

Praktiserende veterinær rekvirerer parasittpakkene fra Veterinærinstituttet, fortrinnsvis via e-post til: **parasittpakken@vetinst.no** eller telefon til: 23 21 61 15/ 23 21 61 27. Pakken er vedlagt rekvisisjonsskjema med plass for de nødvendige opplysningene, og også en enkel bruksanvisning for hvordan prøver skal tas ut.

Den enkelte saueprodusent tar ut prøvene, fyller ut skjema og sender pakken. Svar og faktura sendes normalt til produsenten.

Avføringsprøver - når?

Det kan være hensiktsmessig å ta prøver på følgende tidspunkt:

- Voksne sauer i perioden rundt lamming ("spring rise"). Sier noe om effekten av behandlingen ved innsett om høsten.
- Søyer 3-4 uker etter beiteslipp. Behov for behandling ved bruk av kulturbeite?
- Lam 4-6 uker etter beiteslipp. Gir informasjon om behov for behandling før fjellsending.
- Lam fra fjellbeite: Hvordan er smittepresset i fjellet (setervoll)? Trenger de behandling for å sikre nødvendig tilvekst utover høsten? Er det fare for nedsmittning av neste års vårbeite?

Uansett prøvetakingstidspunkt må en la det gå helst 5 uker fra opptak av smitte (min. 1 prepatensperiode* pluss tid til å ta opp smitte) slik at en får et reelt bilde av smitten i dyrene. Nematodirus battus og koksidier har prepatensperioder på 2-3 uker, de andre har 3-4 uker. (* prepatensperiode = tid fra opptak av smitte til utskilling av egg)

Eggtall og infeksjonsnivå

Det er bra samsvar mellom antall egg og mengden av parasitter i tarmen. Eggteiling vil derfor gi et godt bilde av infestasjonsnivå (mengde parasitter i sauen).

Ved vurdering av eggtall må en ta med i betraktningen prepatenstid (stigende tall hos lam), at utskillelsen kan variere og at immuniteten hos dyra varierer, f.eks. er den nedsatt i perioden rundt lamming ("spring rise").

Alle rundormene har svært like egg, kalt strongylide-egg. For å skille mellom dem kreves anleggelse av larvekultur i laboratorium. Et unntak er Nematodirus, der eggene er dobbelt så store som de andre strongylide-eggene. For undersøkelse av lungeorm og leverikter må det gjøres spesiell undersøkelse.

"Spring rise" - vårstigning hos sau

Varer fra 2 uker før til 6 uker etter lamming. På grunn av nedgang i immuniteten kan søya i denne perioden ha høye eggtall. Dette skyldes at larver i dvale blir utviklet til kjønnsmodne ormer som produserer mye egg.

Denne vårstigningen kan en sjelden gang føre til sykdom hos søyene. Viktigere er at når søya har mye eggproduserende ormer, vil det føre til nedsmittning av beitet (f.eks. Haemonchus contortus). Etter 6 uker reetableres immuniteten og eggproduksjonen synker igjen.

Vurdering av eggfall hos enkelt dyr:

Generelt vurderes eggfall omtrent slik, angitt i EPG (antall egg per gram feces):

- Under 1 000: Lett infeksjon
- 1 000–2 000: Moderat infeksjon
- Over 2 000: Alvorlig infeksjon

Se også plansjen fremst i brosjyren for vurdering.

Spesielle forhold ved enkelte parasitter:

- *Nematodirus battus*: Gir alvorlig sjukdom, men produserer forholdsvis få egg. Over 1 000 EPG er mye, kan gi sjukdom allerede ved 300–400. Kort prepatensetid, symptomene kan komme før eggene er i feces.
- *Haemonchus contortus*: Blodsugende parasitt, produserer store mengder egg. 5 000–10 000 regnes for mye.
- Koksidier: Produserer mer enn 10 ganger så mange oocyster (egg) som rundormer, > 50 000 OPG er mye, ikke uvanlig med > 1 000 000 OPG

